

ÎNCHEIERE

21 iunie 2023

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Viorica Puica
Aliona Donos
Oxana Parfeni

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Inspectoratul de Poliție Căușeni, de Sergiu Nimirschi și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Petru Pripa împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Sergiu Nimirschi, Inspectoratul de Poliție Căușeni, Nicolai Noroșian, Maxim Munteanu, Ghenadie Mardari, Artur Covaldin și Iurie Ciobanu, cu privire la constatarea dreptului încălcat, repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 25 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admisă cererea de apel depusă de Petru Pripa, reprezentat de avocatul Liliana Munteanu, casată hotărârea din 21 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și emisă o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 29 mai 2020, prin intermediul oficiului poștal, Petru Pripa, reprezentat de avocatul Liliana Munteanu, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Procuratura Generală a Republicii Moldova, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Sergiu Nimirschi, cu privire la constatarea dreptului încălcat, repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de judecată (f. d. 2-8, vol. I).

În susținerea acțiunii, a indicat la 06 ianuarie 2020, în privința dânsului a fost pornită o cauză penală de către organul de urmărire penală al IP Căușeni, în baza art. 264¹ alin. (1) din Codul penal – conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate avansată ce constituie infracțiune, pentru presupusul fapt că, la 05 ianuarie 2020, ora 00:13, Petru Pripa, fiind în stare de ebrietate alcoolică, pe o stradă din sat. Taraclia, r-nul Căușeni, conducea mijlocul de transport de model Toyota Land Cruiser, n/î XXXXX.

La 09 ianuarie 2020, prin ordonanța din 09 ianuarie 2020, emisă de procurorul în Procuratura Căușeni, Sergiu Nimirschi, s-a aplicat măsura preventivă ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport de la reclamantul Petru Pripa.

A relatat că prin încheierea din 14 ianuarie 2020 a Judecătoria Căușeni, sediul Central și prin mandatul judecătoresc din 14 ianuarie 2020, s-a dispus aplicarea în privința lui Petru Pripa, măsura preventivă sub forma ridicării provizorii a permisului de conducere a mijloacelor de transport, până la examinarea în fond a cauzei penale și emiterea unei hotărâri definitive.

Ulterior, la 20 ianuarie 2020, dânsul a fost pus sub învinuire, în temeiul art. 264¹ alin. (1) din Codul penal, pentru faptul că la 05 ianuarie 2020, la ora 00:15, cu încălcarea pct. 14 lit. a) din Regulamentul circulației rutiere, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 357 din 13 mai 2009, fiind în stare de ebrietate alcoolică avansată, pe o strada din sat. Taraclia, r-nul Căușeni, conducea mijlocul de transport de model Toyota Land Cruiser, n/î XXXXX, având o concentrație a vaporilor de alcool în aerul expirat, la momentul testării alcoolscopice, ora 00:17, de 0,33 mg/1, ceea ce, potrivit art. 134¹² din Codul penal, se atribuie la categoria stării de ebrietate alcoolică cu grad avansat.

A relevat că potrivit raportului nr. 02006P0028/202002D0217 din 23 ianuarie 2020, expertiza judiciară toxicologică a sângelui prelevat la 05 ianuarie 2020, ora 02:45, de la Petru Pripa, nu a depistat prezența alcoolului etilic în sângele reclamantului.

La 20 februarie 2020, prin ordonanța din 20 februarie 2020 adoptată de procurorul în Procuratura raionului Căușeni, Sergiu Nimirschi, dânsul a fost scos de sub urmărire penală din calitatea de învinuit, din motiv că potrivit expertizei judiciare biologice din 23 ianuarie 2020, nu s-a adeverit presupusa infracțiune incriminată acestuia, de unde rezultă că reclamantul ilegal a fost bănuit și învinuit penal și că i-a fost încălcat, în această cauză penală, dreptul garantat de art. 21 din Constituția Republicii Moldova – prezumția nevinovăției.

A precizat că prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, în persoana Inspectoratului de Poliție raionul Căușeni și Procuraturii raionului Căușeni, dânsului i-au fost cauzate următoarele daune: prejudiciul material efectiv în mărime de 3 859 de lei, care constituie cheltuieli de asistență juridică în cauza penală, dintre care 3 000 lei cu titlu de asistență juridică în cauza penală în privința lui Petru Pripa, învinuit în baza art. 264¹ alin. (1) din Codul penal, iar 859 de lei reprezintă suma cheltuielilor suportate pentru alimentarea automobilului în scopul prezentării la Procuratura raionului Căușeni, pentru ridicarea permisului de conducere; prejudiciul moral, în mărime de 70 000 de lei, dat fiind faptul că i s-a încălcat dreptul garantat de art. 21 din Constituția Republicii Moldova, fiind scos de sub urmărire penală și, respectiv, nefiindu-i demonstrată vinovăția, fapt confirmat prin ordonanța din 20 februarie 2020, emisă de Procuratura raionului Căușeni.

În drept, reclamantul Petru Pripa, reprezentat de avocatul Liliana Munteanu, și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 1, 2 alin. (1), 3 alin. (1) lit. b), d), (2), 6 lit. a), b), 7 lit. a), d), e), g), 11, 12 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile

ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 9 alin. (1), (2) lit. c), f), h), 15 alin. (1), 16 lit. a), b), g), k), 19 alin. (1), 21, 1998 alin. (1), (2), 2007, 2025 alin. (1), 2036 alin. (1), 2037 alin. (1), (2) din Codul civil.

Reclamantul a solicitat: 1) admiterea acțiunii; 2) constatarea și recunoașterea faptului că Petru Pripa a fost ilegal bănuit și învinuit de către Inspectoratul de Poliție Căușeni și Procuratura raionului Căușeni, de la data de 09 ianuarie 2020 până la 20 februarie 2020, în baza art. 264¹ alin. (1) din Codul penal, fiindu-i ridicat permisul de conducere a mijloacelor de transport pe numele său, dat fiind faptul că prin ordonanța procurorului în Procuratura raionului Căușeni, Sergiu Nimirschi din 20 februarie 2020, Petru Pripa a fost scos de sub urmărire penală; 3) constatarea și recunoașterea faptului că reclamantului i s-a încălcat, în cadrul cauzei penale, dreptul garantat de art. 21 din Constituție – prezumția nevinovăției; 4) repararea prejudiciului material efectiv, în mărime de 3 859 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică în cauza penală și cheltuielile de transport; 5) repararea prejudiciului moral, în mărime de 70 000 de lei; 6) compensarea din contul statului, reprezentat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul său, a cheltuielilor de judecată în prezenta cauză civilă.

Prin încheierea protocolară din 1 octombrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, au fost atrași în proces, în calitate de intervenienți accesorii: Inspectoratul de Poliție Căușeni, ofițerul de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție Căușeni – Nicolai Noroșian, angajații Inspectoratului Național de Securitate Publică al Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova – Maxim Munteanu, Ghenadie Mardari, Artur Covaldin și medicul IMSP „Spitalul Raional Căușeni” – Iurie Ciobanu (f. d. 107-107 verso, vol. I).

Prin hotărârea din 21 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea (f. d. 240, vol. I; f. d. 4-16, vol. II)

În consolidarea soluției adoptate, prima instanță a reținut că deși în privința reclamantului Petru Prima a fost emisă ordonanță de scoatere de sub urmărire penală, din motiv că fapta nu întunește elementele infracțiunii, totuși în privința acestuia nu a fost emisă o sentință definitivă de condamnare. Or, anume în astfel de situații se poate invoca că persoana a fost atrasă la răspundere penală.

Mai mult ca atât, instanța de fond a subliniat că pentru a fi în prezența unei acțiuni civile întemeiate, nu este suficient de a fi întrunite doar prevederile art.6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, ci este necesară și întrunirea dispozițiilor prevăzute de art. 3 alin. (1) din legea nominalizată.

A mai notat prima instanță că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Astfel, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana.

Pe cale de consecință, dat fiind faptul că în cadrul examinării cauzei s-a constatat lipsa de temei a cerinței de bază cu privire la constatarea dreptului

încălcător, instanța de judecată a conchis asupra netemeinicii cerinței formulate de Petru Pripa cu privire la repararea prejudiciului moral și material.

La 11 ianuarie 2022, prin intermediul poștei electronice, Petru Pripa, reprezentat de avocatul Liliana Munteanu, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 21 decembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, iar la 04 iulie 2022, a fost prezentat apelul motivat, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii (f. d. 2-3, 29-40, vol. II).

Prin decizia din 25 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de apel depusă de Petru Pripa, reprezentat de avocatul Liliana Munteanu, casată hotărârea din 21 decembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru și emisă o nouă hotărâre.

A fost admisă parțial cererea de chemare în judecată depusă de Petru Pripa.

A fost încasată din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Petru Pripa, suma de 3 859 de lei, cu titlu de prejudiciu material și suma de 5 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral.

În rest, au fost respinse ca neîntemeiate pretențiile (f. d. 104, 105-117, vol. II).

Pentru a decide astfel, instanța de apel a stabilit că punerea reclamantului sub învinuire, prin ordonanța din 20 ianuarie 2020, a adus atingere principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere. Astfel fiind, Petru Pripa are dreptul de a fi reabilitat prin recunoașterea acestor erori, inclusiv prin compensarea prejudiciului suportat.

Totodată, instanța de apel a evidențiat că unul din efectele ordonanței de punere sub învinuire este faptul că, la momentul punerii sub învinuire a persoanei, reprezentanții statului nu au întreprins toate acțiunile în vederea elucidării tuturor circumstanțelor cauzei, inclusiv a celor care indicau asupra neîntrunirii elementelor infracțiunii incriminate în faptele lui Petru Pripa.

În consecință, actul procesual enunțat, în viziunea instanței de apel, a avut ca efect năruirea, retroactivă, a temeiurilor, care au fost reținute de agenții statului, la momentul punerii persoanei sub învinuire. Or, în cazul dedus judecății, punerea sub învinuire a constituit o eroare care i-a afectat reclamantului drepturile și libertățile sale.

Subsidiar, instanța de apel a apreciat că suma de 5 000 de lei, încasată cu titlu de prejudiciu moral, constituie un quantum care poate fi considerat o compensare justă ce ar aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate, Petru Pripa.

La 22 decembrie 2022, prin intermediul oficiului poștal, Inspectoratul de Poliție Căușeni a declarat recurs împotriva deciziei din 25 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii din 21 decembrie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru (f. d. 121-124, vol. II).

În motivarea recursului, a invocat că pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, se cer a fi întrunite cumulativ atât circumstanțele prevăzute de art. 6 – dreptul la repararea prejudiciului, cât și art. 3 din același act normativ – cazurile de separare a prejudiciului material și moral.

În opinia recurentului, instanța de apel în mod eronat a interpretat cadrul legal aplicabil speței și a concluzionat că intimatul este în drept să pretindă repararea prejudiciului cauzat în temeiul ordonanței procurorului Sergiu Nimirschi de scoatere de sub urmărire penală, or, aceasta nu poate fi privită drept o sentință de achitare, în sensul art. 6 din Legea nr. 1545.

A menționat că ținând cont de integritatea procesului penal, intentat în privința lui Petru Pripa, se atestă că organul de urmărire penală și procuratura au efectuat o serie de măsuri necesare, în viziunea lor, care s-au finalizat prin clasarea procesului penal.

În acest context, acțiunile întreprinse de organele abilitate în cadrul procesului penal nu pot fi considerate ilicite, în măsura în care au fost efectuate cu respectarea scopului unui proces penal – stabilirea adevărului.

Astfel, a conchis că urmează a fi apreciate critic constatările reținute de către instanța de apel, precum că emiterea ordonanței de clasare a procesului penal îl îndreptățește pe reclamant să solicite repararea prejudiciului cauzat, or, actul emis în cadrul unui proces penal nu poate fi privit doar sub un anumit aspect, ci în ansamblul său și nu demonstrează caracterul ilicit al tuturor acțiunilor întreprinse de organul de urmărire penală și procuratură pe parcursul întregului proces.

La 3 februarie 2023, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova a depus referință la recursul declarat de Inspectoratul de Poliție Căușeni împotriva deciziei din 25 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia și satisfacerea solicitărilor invocate (f. d. 143-150, vol. II).

La 6 februarie 2023, prin intermediul poștei electronice, Sergiu Nimirschi a declarat recurs împotriva deciziei din 25 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei recurate de apel, cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel (f. d. 153-156, vol. II).

În susținerea recursului, a punctat că instanța de apel a interpretat în mod eronat normele de drept material, iar excluderea acestor încălcări are un efect negativ asupra respectării principiului legalității în procesul civil, ceea ce poate duce la menținerea unor hotărâri ilegale.

A accentuat că instanța de fond corect a apreciat circumstanțele cauzei și a ajuns la concluzia că pentru înaintarea unei acțiuni civile nu este suficientă întrunirea dispozițiilor prevăzute de art. 6 din Legea nr. 1545/1998, ci și celor de la art. 3 din aceeași lege.

Mai mult, art. 3 din legea nominalizată prevede că actul normativ respectiv poate fi aplicat doar pentru acțiunile vădit ilegale, iar în prezenta situație, reclamantul Petru Pripa nu a probat faptul că învinuirea care i-a fost adusă a avut o rezonanță în societate, a fost discutată activ sau a avut un impact negativ asupra dânsului sau asupra poziției sale sociale.

La fel, a invocat că instanța de apel urma să examineze minuțios materialele cauzei și, în cadrul ședinței de judecată, să vizualizeze înregistrarea video din momentul testării alcoolscopice, care probează că în acțiunile lui Petru Pripa se conțin elemente de autocalomniere, fapt care exclude aplicabilitatea Legii nr. 1545/1998.

La 6 februarie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 25 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii din 21 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f. d. 158-163, vol. II).

În motivarea recursului, a reținut că instanțele ierarhic inferioare urmau să indice expres care anume act ilicit justifică răspunderea statului.

A precizat că la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil al judecătorului de instrucție sau al organului ierarhic superior, prin care să fi fost stabilit că acțiunile organului de urmărire penală au fost ilegale.

În opinia recurentului, prezenta acțiune nu întrunește toate condițiile de aplicabilitate a Legii nr. 1545/1998, or, în astfel de situații nu există niciun temei legal de a încasa prejudiciul respectiv.

La 20 februarie 2023, prin intermediul poștei electronice, Nicolai Noroșian a depus referință la cererea de recurs înaintată de către Inspectoratul de Poliție Căușeni, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe (f. d. 178-180, vol. II).

La 27 februarie 2023, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova a depus referință la cererile de recurs înaintate de Ministerul Justiției și de Sergiu Nimirschi, solicitând admiterea acestora, casarea deciziei recurate, cu menținerea hotărârii din 21 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f. d. 190-195, vol. II).

Până la data stabilită pentru examinarea admisibilității recursurilor, în adresa Curții Supreme de Justiție alte referințe nu au parvenit.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei motivate din 25 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată la adresele electronice ale recurenților la 06 decembrie 2022, fapt ce se confirmă prin extrasul din poșta electronică (f. d. 118).

Astfel, se constată că Inspectoratul de Poliție Căușeni, Sergiu Nimirschi și Ministerul Justiției al Republicii Moldova s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile la 22 decembrie 2022 și, respectiv, 06 februarie 2022, în termenul legal.

Examinând temeiurile recursurilor, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că argumentele invocate în cererile de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, motivele recursurilor sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurenților cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei contestate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII din Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursurile declarate, nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursurile declarate de Inspectoratul de Poliție Căușeni, de Sergiu Nimirschi și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, sunt inadmisibile.

În conformitate cu art. art. 270, 433 lit. a), 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Inspectoratul de Poliție Căușeni, de Sergiu Nimirschi și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Viorica Puica

Judecători

Aliona Donos

Oxana Parfeni